

O. ÚVODNÍ STRÁNKA

Poddaní moravského velmože 1600 Moravský velmož 1600 V.

SEMINÁŘ

Pavel Petrman a jeho doba

Mnohé historické osobnosti mají svoji vlastní dobu a spolu s ní se dostanou do titulů knih. Karel IV. a jeho doba, Rudolf II. a jeho doba, Valdštejn a jeho doba, Carl von Zierotin und seine Zeit. Zpravidla jde o hlavy pomazané a nebo osoby, které se k pomazanosti vládců nějaký, způsobem blíží. Například tím, že o trůn všemi možnými prostředky usilují, a nebo tím, že stojí v čele své země. V lepším případě třeba svými uměleckými počiny.

Proč by ale nemohl mít svou dobu i obyčejný poddaný, který je třeba mlynářem v malé vesničce poblíž Náměště nad Oslavou. Je-li to mlynář a žije-li na sklonku 16. století, má navíc velký vzor ve svém slavném vrstevníku z Friaulska Domeniku Scandellovi a v jeho síru a červech. Pavel Petrman zřejmě nebyl místním mudrcem a docela určitě nebyl vyslýchán a uvězněn inkvizicí. Obecně je o něm známo jen velice málo. Z toho, co se ví, je ale patrné, že byl pořádným taškářem, který se nebál vodit za nos vlastního pána.

V semináři, který je poslední částí cyklu „Moravský velmož 1600“, tedy půjde nejen o Pavla Petrmana a jeho dobu, ale i o vztahy poddaných a jejich pánů.

Seminář se bude zabývat vztahem vrchnosti a jejích poddaných, a to na základě rozboru a interpretace různých typů pramenů. Jako primární hledisko bude v souladu s dobovým nazíráním vnímat princip právní. Bude si klást otázku, co vše je možno se z různých typů pramenů o uvedeném vztahu dozvědět. Východiskem přitom budou prameny právní normativní povahy - vrchnostenské řády a vrchnostenské instrukce. Vyústěním semináře by mělo být vytvoření obrazu o každodennosti poddaného na předbělohorské vesnici.

Předpoklady:

- Znalost četby kurentu.
- Znalost němčiny (četba německých textů, přednáška rakouského hosta).
- Vhodné absolvování předchozích seminářů cyklu „Velmož 1600“.

Témata - typy pramenů:

- A. Literatura „právního“ období
- B. Literatura „ekonomického“ období.
- C. Literatura období „každodennosti“

1. Supliky
2. Vrchnostenský „selský“ řád
3. Vrchnostenská hospodářská instrukce
4. Komorní hospodářská instrukce

5. Zemské zřízení
6. Snešení zemského sněmu
7. Zemské desky trhové
8. Kniha púhonů - selské roky
9. Zemská hejtmanská korespondence
10. Vrchnostenská korespondence
11. Urbář
12. Odhad - taxace
13. Inventář
14. Gruntovnice - kupní smlouva
15. Sirotčí registra
16. Testament
17. Černá kniha
18. Dlužní a rukojemská kniha
19. Účty

Základní povinný materiál:

(Frekventanti semináře si musí pořídit xerokopie níže uvedených materiálů. Ostatní materiály a xerokopie archiválií budou dávány k dispozici k oxeroxování průběžně.)

Kalousek, J.: *Řády a instrukce hospodářské.* Archiv český 22. Praha 1905:

- Artikulové vydaní úředníkům i poddaným na panstvích Rosenberských okolo r. 1580, s. 270-283.
- Griespeckův řád selský čili artikulové soudní na panství Nelahozeveském z roku 1588, s. 321-329.
- Griespeckova instrukce daná úředníkům na panství Nelahozeveském (před 1588), s. 298-231.
- Instrukce hejtmanská na panstvích komorních z let 1603 a 1604, s.358-481.

Základní literatura:

Hrubý, František, *Z hospodářských převratů XV. a XVI. století.* ČČH 30, 1924, s. 205-236 a 233-469.

Krofta, Kamil, *Dějiny selského stavu.* ²Praha 1947.

Kapras, Jan, *Právní dějiny zemí Koruny české.* II/1. *Dějiny státního zřízení. Doba předbělohorská.* Praha 1913.

Černý, Václav, *Hospodářské instrukce.* Praha 1930.

Pekař, Josef, *Kniha o Kosti.* ²Praha 1935.

Míka, Alois, *Poddaný lid v Čechách v první polovině 16. století.* Praha 1960.

Petráň, Josef, *Poddaný lid v Čechách na prahu třicetileté války.* Praha 1964.

Matějek, František, *Feudální velkostatek a poddaný na Moravě.* Praha 1959.

Válka, Josef, *Hospodářská politika feudálního velkostatku na předbělohorské Moravě.* Praha 1962.

Düllmen, Richard van, *Kultur und Alltag in der Frühen Neuzeit. II. Dor. und Stadt.* München 1992.

Petráň, Josef – Petráňová Lydia: *Rolník v evropské tradiční kultuře.* Praha 2000.

Petráň, Josef, *Dějiny hmotné kultury. II/1. Kultura každodenního života od 16. do 18. století*. Praha 1995. Především kapitola *Venkov a město* (s. 222-456).

Chocholáč, Bronislav, *Selské peníze*. Brno 1999.

Francek, Jindřich, *Zločin a trest v českých dějinách*, Praha 1999 (především kapitoly ke kriminalitě poddaných v raném novověku).